

Handreiking

Regionale financiële afspraken

Beschermd wonen

Per 2025 vindt de doordecentralisatie van beschermd wonen plaats. Dit betekent dat alle gemeenten middelen gaan ontvangen voor het aanbieden van beschermd wonen. Van hen wordt verlangd dat zij regionaal samenwerken en daar passende financiële afspraken bij maken. Deze handreiking helpt het maken van deze afspraken.

Leeswijzer

Navigeren

Navigeer direct naar de inhoudsopgave door te klikken op de drie streepjes bovenin de pagina.

Aanvullende informatie

Dit icoon wordt in het document gebruikt om aanvullende informatie te tonen. Wanneer de muis over het icoon beweegt verschijnt de informatie. Bij de bronnen waarin een link is opgenomen kun je op het icoon klikken om de link te openen.

Links

De links in het document [zien er zo uit](#). Dit kunnen zowel externe als interne links zijn.

Interactief

Deze interactieve PDF is geoptimaliseerd voor Acrobat Reader. Klik [hier](#) om gratis te downloaden.

Van beschermd wonen naar beschermd thuis

De status van deze handreiking

Deze handreiking is tot stand gekomen op basis van ervaringen bij de ondersteuning van verschillende regio's. We zijn deze regio's erkentelijk voor het (indirect) voeden van deze handreiking. Dit betekent ook dat handreiking mogelijk nog niet compleet is, of nader aangescherpt kan worden.

Mis je iets, of ben je het ergens niet mee eens? Mail naar vraagbaakmobw@vng.nl.

In november 2018 is ook een [handreiking](#) gemaakt voor financiële afspraken op het gebied van beschermd wonen. Deze handreiking is te beschouwen als een vervolg daarop. Deze handreiking spitst zich enerzijds toe op een aantal specifieke thema's. Dit zijn de thema's die op het moment van schrijven het meest relevant gebleken zijn, op basis van eerdere ondersteuningsverzoeken vanuit regio's. Anderzijds gaat deze handreiking meer de diepte in, om zoveel mogelijk handvatten te bieden.

Waarom deze handreiking?

Vanaf 2025 zal er een doordecentralisatie van middelen voor beschermd wonen plaatsvinden. Gemeenten worden verplicht om regionaal met elkaar samen te werken. Het is noodzakelijk dat er in regionaal verband financiële afspraken gemaakt worden over de inkoop van beschermd wonen en de inzet van middelen. Deze handreiking dient als hulpmiddel bij het maken van deze afspraken. Het beschrijft welke afspraken in welke context gemaakt moeten worden, welke opties er zijn en hoe zij zich tot elkaar verhouden.

Voor wie is deze handreiking bedoeld?

Beleidsmakers en *financials* die aan de slag zijn of gaan met het formuleren van regionale financiële afspraken op het gebied van beschermd wonen.

Inhoudsopgave

Klik op een blok om naar het betreffende hoofdstuk te gaan.

Klik op dit icoon om terug te
keren naar deze inhoudsopgave

Aanleiding voor financiële afspraken: wat verandert er bij beschermd wonen?

Van beschermd wonen naar beschermd thuis

De commissie Toekomst Beschermd Wonen ([commissie Dannenberg](#)) heeft geadviseerd dat cliënten die (tijdelijk) beschermd moeten wonen, er baat bij hebben zoveel mogelijk in hun eigen wijk en bij voorkeur ambulante geholpen te worden. Op die manier kunnen ze zoveel mogelijk blijven deelnemen aan de maatschappij, wat hun herstel bevordert. Deze toekomstvisie, die gebaseerd is op de herstelbenadering, is breed omarmd in het land. Het is de basis voor de transformatie van beschermd wonen naar beschermd thuis, waar gemeenten en andere partijen al een tijd mee bezig zijn. De implementatie van de visie-Dannenberg vraagt om de ontwikkeling van passend ondersteuningsaanbod in alle gemeenten, dat aansluit op de lokale ambulante Wmo-voorzieningen. Hiervoor is een transformatie van het zorglandschap nodig.

Doordecentralisatie

Op dit moment krijgen alleen centrumgemeenten middelen voor beschermd wonen. Het is de bedoeling dat alle gemeenten passend aanbod creëren voor hun eigen inwoners dat aansluit op de lokale ambulante Wmo-voorzieningen. Alle gemeenten gaan dus ook middelen ontvangen om dit vorm te geven. Daarom worden de rijksmiddelen voor beschermd wonen per 1 januari 2025 stapsgewijs doorgedecentraliseerd van de centrumgemeenten naar alle gemeenten.

Centrumgemeenten blijven verantwoordelijk voor bestaande cliënten en ontvangen hier dus ook de middelen voor. De middelen die bij alle gemeenten binnenkomen, zijn bedoeld voor nieuwe cliënten.

Huidige & toekomstige financiële situatie: een overzicht

Huidige financiële situatie

- Tot 1 januari 2025 ontvangen de centrumgemeenten alle middelen voor de bekostiging van beschermd wonen.
- De verdeling over de centrumgemeenten gaat via een historische verdeelsleutel. Het aandeel van elke regio in het totale macrobudget is sinds 2015 hetzelfde (met een kleine aanpassing in 2017).
- Regiogemeenten mandateren centrumgemeenten voor de uitvoering van beschermd wonen.

Toekomstige financiële situatie (vanaf 2025)

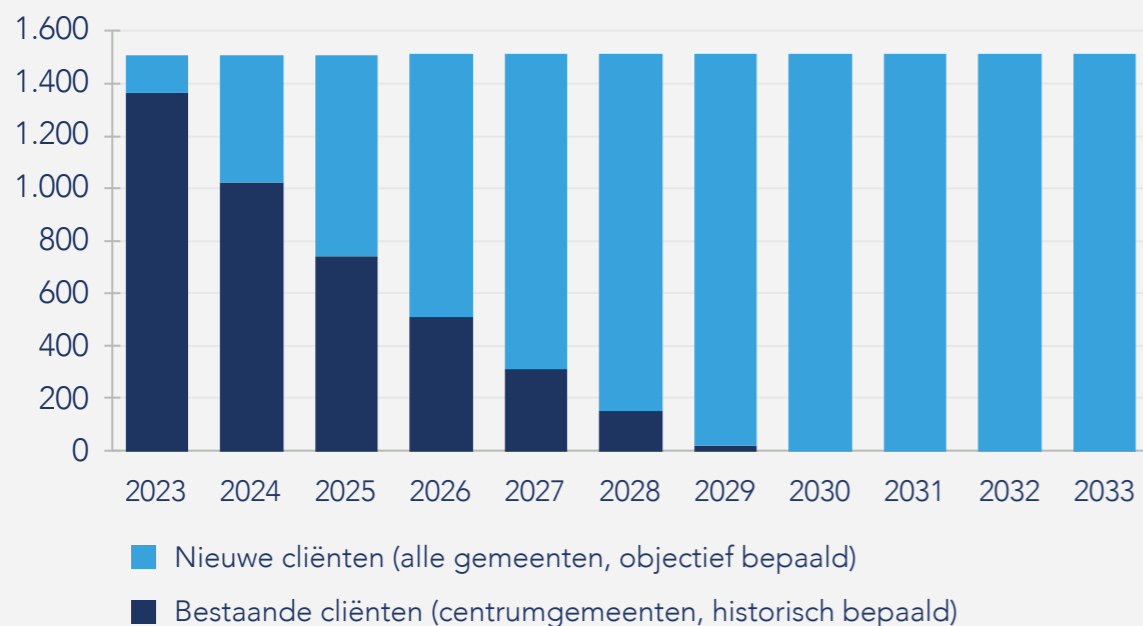
- Vanaf 1 januari 2025 worden de middelen doorgedecentraliseerd naar alle gemeenten.
- Dit gaat via een objectieve verdeelsleutel, waarin de middelen verdeeld worden op basis van demografische, sociaaleconomische en structuurkenmerken van gemeenten.
- De overgang naar de nieuwe situatie gaat via een ingroeipad, waarbij het objectieve budget (voor nieuwe cliënten) steeds groter wordt en het historische budget (voor bestaande cliënten) steeds kleiner. Deze overgang is zo ontworpen dat de overgang van deze budgetten gelijke tred houdt met de uitstroom van bestaande cliënten.

Verschuiving van middelen: ingroeipad met twee componenten

In de afbeelding hieronder is de overgang van budget voor centrumgemeenten naar budget voor alle gemeenten weergegeven.

Verdeling budget bestaande en nieuwe cliënten per jaar (mio)

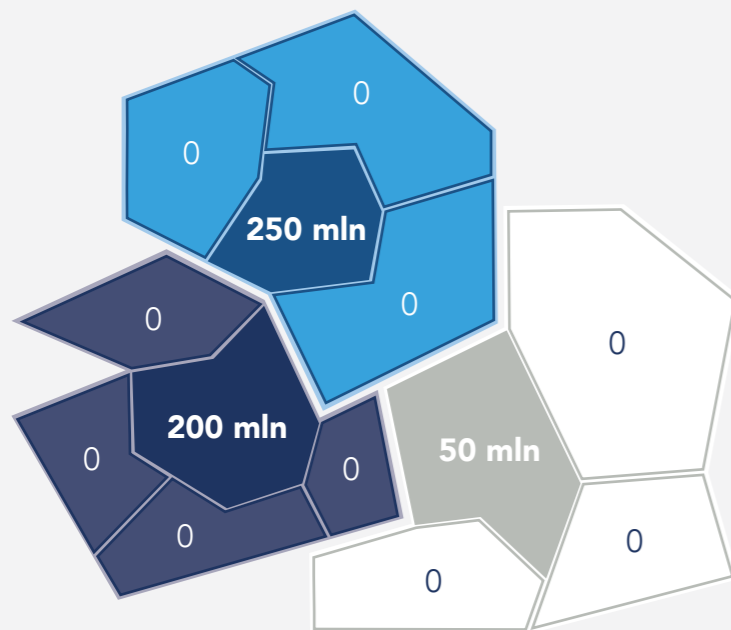

Verschuiving van middelen tussen regio's

De middelen voor nieuwe cliënten zullen via een zogenoemd objectief model verdeeld worden over gemeenten. Dit betekent dat het budget afhankelijk is van de samenstelling van de bevolking, in plaats van historisch gebruik. Naast een verschuiving van middelen van centrumgemeenten naar alle gemeenten (dus binnen regio's), betekent dit dat er ook een verschuiving tussen regio's plaatsvindt. Het financiële ingroeipad faciliteert dus twee bewegingen.

Op de volgende pagina is voor drie hypothetische regio's weergegeven hoe dit ingroeipad met twee bewegingen uit kan werken. In de [rekenbestanden](#) die het ministerie van BZK gepubliceerd heeft, kun je voor jouw gemeente en regio zien hoe dit ingroeipad precies uitpakt.

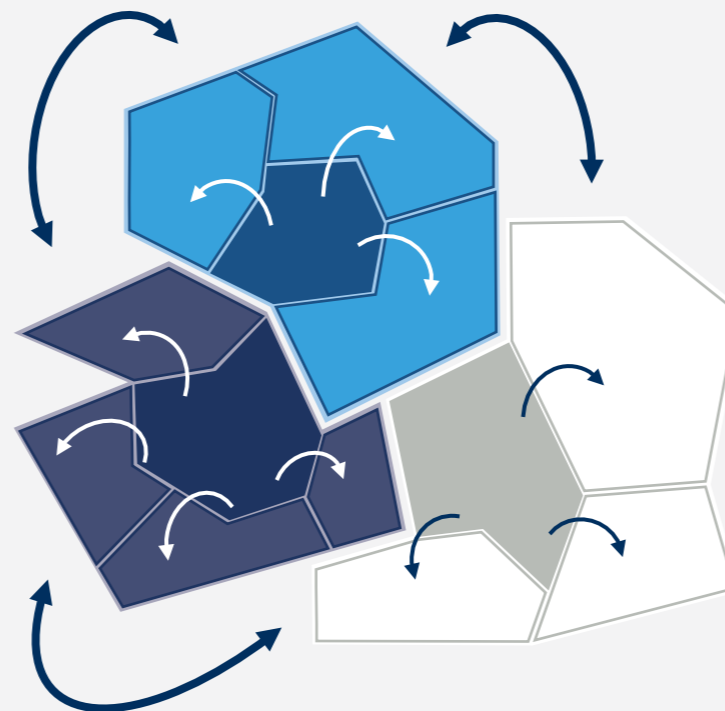
Ingroeipad: zachte landing in de nieuwe situatie

Regiobudgetten 2025

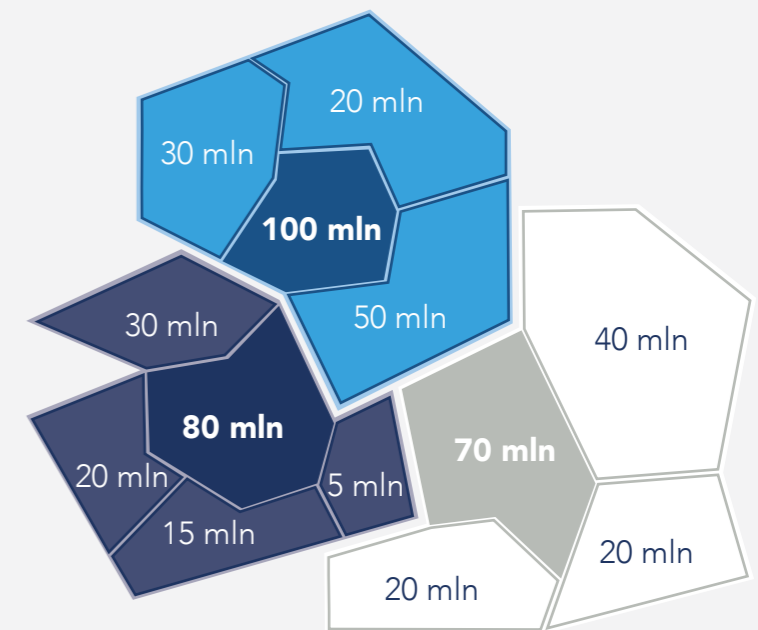

De centrumgemeenten (donkere vlakken) van drie regio's ontvangen een historisch budget.

Transitie

De budgetten per regio worden middels een ingroeipad objectief i.p.v. historisch verdeeld. Het budget per regio gaat niet langer alleen naar de centrumgemeente, maar wordt objectief verdeeld over alle gemeenten in de regio.

Regiobudgetten 2035

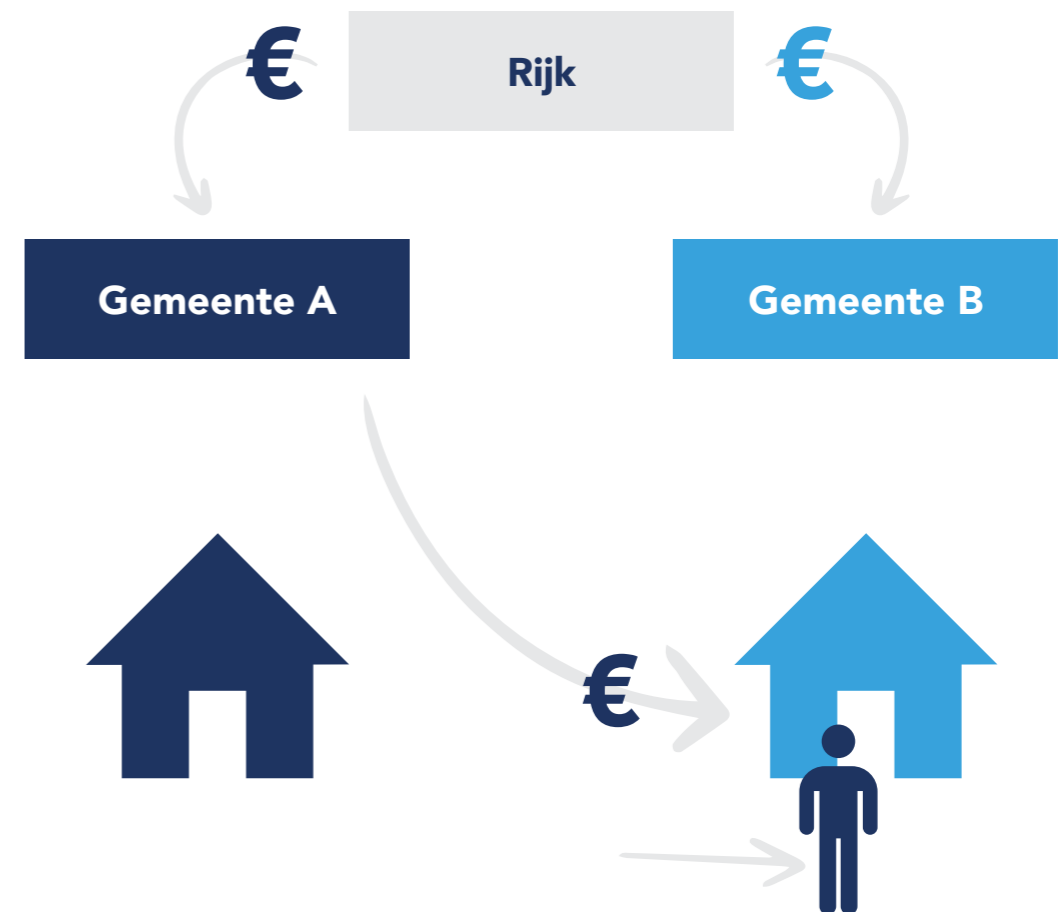

Alle gemeenten binnen elke regio ontvangen een objectief verdeeld budget.

Woonplaatsbeginsel: gemeenten blijven verantwoordelijk voor hun inwoners wanneer die verhuizen voor beschermd wonen

- Zeker in de eerste jaren zullen nog niet alle gemeenten passend aanbod hebben voor alle nieuwe cliënten die behoefte hebben aan beschermd wonen. Daarnaast is de eigen gemeente niet altijd de beste plek voor herstel.
- Er zullen dus altijd cliënten blijven verhuizen naar een andere gemeente om beschermd te wonen. Om gemeenten te stimuleren om in te zetten op preventie en een goede zorginfrastructuur voor de eigen inwoners, wordt er een [woonplaatsbeginsel beschermd wonen](#) ingesteld. Daarmee blijft de eigen gemeente verantwoordelijk voor cliënten beschermd wonen die vanuit die gemeente naar een instelling in een andere gemeente verhuizen om beschermd te gaan wonen.
- Het woonplaatsbeginsel geldt alleen voor 'klassiek BW' (BW dat aan de wettelijke definitie voldoet).
- Het woonplaatsbeginsel geldt voor nieuwe cliënten en gaat naar verwachting in per 1 januari 2025.

**Benodigde afspraken
tussen gemeenten.**

Waarover moeten regionale
afspraken gemaakt worden?

Er moet op verschillende thema's regionaal worden samengewerkt

Om de transformatie goed te laten verlopen, is regionale samenwerking noodzakelijk. Dit is ook genoemd als één van de randvoorwaarden van de transitie door het Expertiseteam [BW-MO-BG](#). In de wettelijke bepalingen is bovendien ook opgenomen dat gemeenten moeten nagaan of het voor de toegankelijkheid van beschermd wonen nodig is om bepaalde vormen gezamenlijk in te kopen.

Ook los van de transitiefase blijft goede regionale samenwerking nodig, omdat kleine gemeenten vaak weinig BW-cliënten hebben en niet al het benodigde aanbod zelf kunnen organiseren.

Regio's moeten in dit kader een regiovisie opstellen. De Norm voor Opdrachtgeverschap [BW-MO \(NvO\)](#) geeft aan welke thema's in elk geval terug moeten komen in de regiovisie.

Dit zijn onder andere:

- inkoop van voorzieningen en administratieve voorwaarden
- op- en afbouw van voorzieningen
- organisatie van de toegang
- governance van de samenwerking
- het financiële kader dat bij deze afspraken past.

Deze rapportage heeft betrekking op de financiële afspraken.

Tips over het proces voor de totstandkoming van afspraken

Om tot goedgekeurde afspraken te komen, moeten regio's verschillende stappen doorlopen. Allereerst moeten de afspraken ambtelijk met elkaar geformuleerd worden. Zorg ervoor dat de benodigde expertises vanuit alle betrokken gemeenten aangehaakt zijn; zowel beleidsmakers, als financials. Dat kan door gezamenlijk deel te nemen aan de overleggen of door het organiseren van ruggespraak. De ervaring leert dat het beter werkt om het platform van de beleidsmakers te gebruiken en de *financials* daarbij aan te haken, dan andersom. Bij de totstandkoming van de definitieve formulering van de afspraken, kan het van waarde zijn om ook één of enkele juristen te betrekken. Weinig juristen zijn echter voldoende ingewijd om het gesprek op inhoud mee te voeren.

De tweede stap is het bestuurlijke gesprek en besluitvorming over de afspraken – al dan niet met het directieniveau als tussenstap. Afhankelijk van de rolverdeling kan het hier noodzakelijk zijn om niet alleen de inhoudelijke maar ook de financiële portefeuillehouder te betrekken.

De laatste stap is de raad. Alle afspraken in deze context vallen onder het budgetrecht van de raad. Positioneer hier de afspraken expliciet als financiële vertaalslag van de inhoudelijke samenwerking, om ze zo goed te kunnen beargumenteren.

Financiële (en governance) afspraken zijn volgend aan inhoudelijke afspraken over de wijze van samenwerken

Uitgangspunt voor het maken van afspraken is dat de financiële afspraken (en die over governance) volgend moeten zijn aan de inhoudelijke afspraken over de wijze van samenwerken. Deze inhoudelijke afspraken vloeien op hun beurt weer voort uit de [regiovisie](#), waarin ambities en doelen op het gebied van beschermd wonen geformuleerd staan.

Deze volgorde is in de figuur hiernaast schematisch weergegeven.

Tips over het proces voor de totstandkoming van afspraken

Bevestig voorafgaand aan het proces om tot financiële afspraken te komen met elkaar dat iedereen hetzelfde beeld heeft over de inhoudelijke afspraken (of over het feit dat deze nog niet gemaakt zijn). Zie hiernaast voor de thema's.

Inhoudelijke afspraken die van invloed zijn op de financiële afspraken

- De meest relevante inhoudelijke vraag voor het maken van financiële afspraken is wie het aanbod in de toekomst inkoop en financiert: is dit de centrumgemeente, een aparte organisatie zoals een gemeenschappelijke regeling, of zijn dit alle afzonderlijke gemeenten? De keuze hierin voor nieuwe cliënten kan uiteraard afwijken van die voor bestaande cliënten. Bovendien is het mogelijk dat een deel van het aanbod regionaal ingekocht blijft worden en een ander deel lokaal.

Zie [handreiking tussenvormen](#) voor meer informatie.

- Een hiermee samenhangende keuze is de vormgeving van de toegang: ligt deze bij de financier, of bij een of meer andere organisaties?

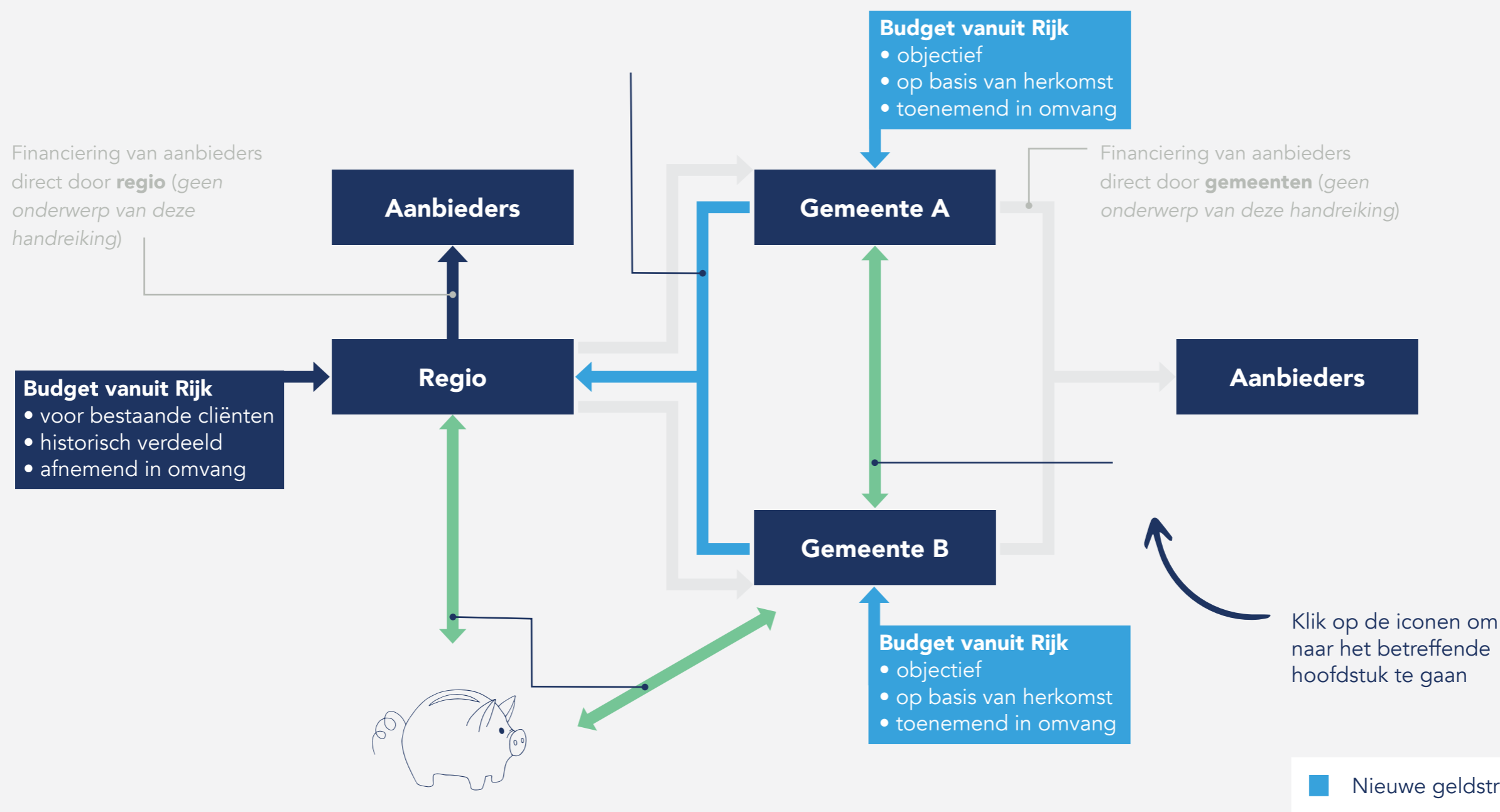

Zie [handreiking toegang](#) voor meer informatie.

- Tot slot is de keuze relevant wie verschillende taken uit zal voeren in de toekomst, zoals contractmanagement, houden van toezicht, kwaliteitsborging, etc. Deze keuzes moeten bovendien consistent met elkaar zijn. Zo moet bijvoorbeeld de partij die contractmanagement gaat doen over de monitoringsinformatie kunnen beschikken.

Afhankelijk van de inhoudelijke keuzes die de regio maakt, **zijn er verschillende financiële stromen** waarover afspraken gemaakt moeten worden

Leeswijzer per thema waarover financiële afspraken gemaakt moet of kunnen worden

- In de volgende hoofdstukken gaan we uitgebreid in op de keuzes die per stroom te maken zijn.
- We beschrijven daarbij eerst in welke context afspraken over een bepaald thema nodig zijn en waarom je er afspraken over moet, of kunt maken.
- Vervolgens beschrijven we voor dat thema over welke onderwerpen afspraken gemaakt moeten worden voor een sluitende set afspraken.
- We beschrijven voor elk onderwerp de mogelijke / meest voor de hand liggende opties en hun voor- en nadelen.

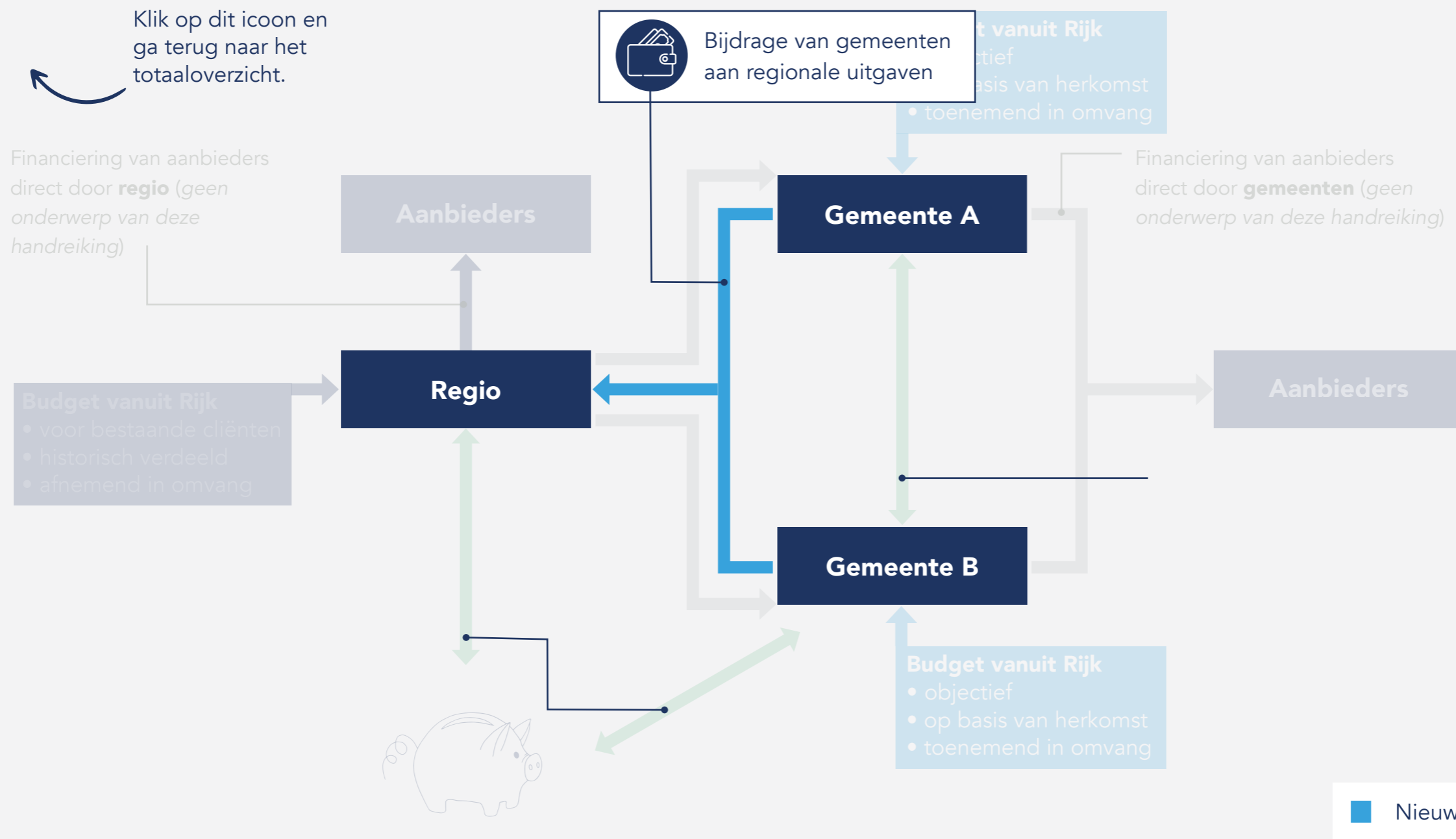
Tips over het proces voor de totstandkoming van afspraken

Bekijk goed of de context van je regio het nodig maakt om over een thema afspraken te maken. Vanwege de diversiteit aan inhoudelijke afspraken en mogelijke contexten in de regio, kan deze handreiking niet voorzien in elke mogelijke situatie. Het kan nodig zijn om de inhoud ervan te 'vertalen' naar jouw eigen context.

Bijdrage aan regionale uitgaven.

Hoe dragen gemeenten
bij aan uitgaven t.b.v.
de hele regio?

Bijdrage van gemeenten aan regionale uitgaven

Wanneer afspraken maken over bijdragen aan regionale uitgaven?

- Wanneer de centrumgemeente of een aparte organisatie namens de regio uitgaven gaat doen op het gebied van beschermd wonen.
- Dat kan zijn omdat deze (een deel van) het aanbod voor nieuwe cliënten in blijft kopen, of omdat deze (andere) taken namens de regio uit blijft voeren, zoals contractmanagement of toezicht.

Waarom afspraken maken over bijdragen aan regionale uitgaven?

In gevallen zoals in het kader hierboven beschreven, liggen de uitgaven niet bij de organisatie die de inkomsten ontvangt. Voor een duurzame situatie en samenwerking moeten deze in balans gebracht worden. Dit vraagt een bijdrage van alle gemeenten in de regio aan de organisatie die de uitgaven maakt.

Waarover moeten gemeenten afspraken maken?

Om tot sluitende afspraken te komen over een bijdrage aan regionale kosten, moeten gemeenten over twee onderwerpen afspraken maken:

- Omvang van de te financieren uitgaven. Wat zijn de middelen die nodig zijn om de regionale taken uit te voeren? Hoe wordt dit bedrag bepaald en indien nodig herijkt?
- Aandeel van gemeenten. Wat is de bijdrage van elk van de gemeenten in de regio aan deze middelen?

Omvang van te financieren uitgaven

- Het is allereerst van belang dat alle betrokkenen hetzelfde beeld hebben van de taken / het type uitgaven dat onderdeel van de regionale uitgaven is.
- De precieze omvang van de uitgaven is veelal nog niet bekend. Het kan echter helpen om een eerste inschatting van de omvang van de uitgaven te maken. Zo krijgt iedereen een gevoel bij de orde van grootte. Ook kunnen gemeenten alvast rekening houden met een indicatief bedrag in hun eigen begrotingscyclus.

- Gemeenten moeten onderling afspraken maken over de cyclus die zij gaan hanteren.
 - o Bij hogere uitgaven kan een intensievere cyclus wenselijk zijn. Denk aan het opstellen van een begroting, het tussentijds bijstellen ervan en vervolgens het maken van een afrekening over het hele jaar. Spreek in dat geval af op welke data deze verwacht mogen worden. Zo kunnen gemeenten er in hun eigen begrotingscyclus rekening mee houden.
 - o Bij lagere (en/of meer stabiele) uitgaven kan een versimpelde methodiek gehanteerd worden, bijvoorbeeld eentje waarin alleen een afrekening plaatsvindt. Ook dan is het nodig om een datum af te spreken waarop deze bekend zou moeten zijn.
 - o Gemeenten kunnen tot slot ook onderling afspreken om in de eerste jaren een intensievere cyclus te hanteren en na verloop van tijd over te gaan op een versimpelde methodiek, wanneer de uitgaven stabiel genoeg blijken.

Te hanteren verdeelsleutel | mogelijke opties

Er worden in het algemeen drie verschillende verdeelsleutels gehanteerd, waaruit gekozen moet worden:

1. Uitgaven verdelen naar rato van inwoneraantallen
2. Uitgaven verdelen naar rato van inkomsten vanuit het Rijk (historische + objectieve budget)
3. Uitgaven verdelen naar rato van werkelijk gebruik, bijvoorbeeld het aantal BW-cliënten per gemeente of de feitelijke uitgaven.

Het is uiteraard ook mogelijk om een mix van verschillende verdeelsleutels te hanteren. Daarmee kun je tegemoet komen aan de nadelen van individuele verdeelsleutels. In dat geval moet er niet alleen een keus gemaakt worden voor een verdeelsleutel, maar ook over wat het aandeel van de totale uitgaven is dat per verdeelsleutel verdeeld wordt.

Let op: de uitgaven voor het uitvoeren van taken als inkoop en contractmanagement namens de regio zijn in de loop der jaren redelijke constant. De uitgaven voor ondersteuning van alleen nieuwe cliënten nemen de komende jaren echter in omvang toe. Houd rekening met de verwachte dynamiek van de uitgaven bij het formuleren van je afspraken.

Te hanteren verdeelsleutel | voor- en nadelen van opties

Elk van deze drie verdeelsleutels heeft voor- en nadelen. Welke zwaarder wegen, is afhankelijk van de voorkeuren van betrokkenen.

We noemen hier de grootste voor- en nadelen beknopt:

- **In lijn met de opgave van elke gemeente.** Het hanteren van de werkelijke uitgaven als verdeelsleutel is het meest in lijn met de 'werkelijke opgave' van elke gemeente. Het hanteren van de inkomsten vanuit het Rijk komt hier ook aan tegemoet, omdat de verdeling van middelen precies dit als doel heeft. De verdeling kan hier in de praktijk echter iets van afwijken. Het hanteren van inwoneraantallen voldoet hier het minst aan, omdat het aantal cliënten per inwoner flink van gemeente tot gemeente kan verschillen.
- **Duurzaamheid.** Wanneer het aantal inwoners of werkelijk gebruik als verdeelsleutel gehanteerd wordt en het bovendien om forse bedragen gaat die bijgedragen moeten worden, dan kunnen de bijdragen van elke gemeente flink uit de pas lopen met hun inkomsten. Dit kan tot financiële knelpunten leiden of de solidariteit ondergraven.

- **Uitvoerbaarheid.** Het hanteren van het werkelijk gebruik vraagt dat van elke cliënt bekend is uit welke gemeente deze afkomstig is. Dit moet goed en eenduidig bijgehouden worden.
- **Stabiliteit:** Het werkelijk gebruik kan, zeker voor kleine gemeenten, fors verschillen van jaar tot jaar en daarmee ook hun bijdrage.
- **Snelheid.** Wil je het werkelijk gebruik van het betreffende jaar als verdeelsleutel hanteren, dan kan het aandeel ook pas na afloop bepaald worden. De andere twee verdeelsleutels kunnen in principe vooraf bepaald worden.

Tips over het proces voor de totstandkoming van afspraken

Wil je een uitgebreidere afweging tussen de verschillende opties voor een verdeelsleutel? Beoordeel dan met elkaar de opties die overwogen worden op bovenstaande en mogelijk nog aanvullende, thema's en bespreek met elkaar het resultaat hiervan: kan iedereen zich vinden in de beoordeling? Welke voor- en nadelen wegen voor betrokkenen het zwaarst?

Te hanteren verdeelsleutel | aanvullende afspraken

Tot slot moet voor dit thema nog een afspraak gemaakt worden over het moment waarop de aandelen op basis van de verdeelsleutel bepaald worden. Deze aandelen veranderen namelijk in de tijd:

- inwoneraantallen ontwikkelen zich niet voor elke gemeente op hetzelfde tempo;
- de waarden van de maatstaven die het objectieve budget bepalen, ontwikkelen zich;
- het werkelijke gebruik schommelt van jaar op jaar.

De meest voor de hand liggende afspraak is om de meest recente aandelen te bepalen: inwoneraantallen van het [CBS](#), aandeel budget via de circulaire van het [Rijk](#), werkelijk gebruik op basis van monitoringsgegevens van de regio of gemeenten zelf. Er kunnen voor betrokkenen echter ook redenen zijn om een minder recente datum te hanteren, bijvoorbeeld omdat de meest recente gegevens nog voorlopig zijn.

Checklist concrete formulering voor de afspraken

Wanneer de gemeenten deze regionale afspraken vastleggen, kan onderstaande checklist gehanteerd worden.

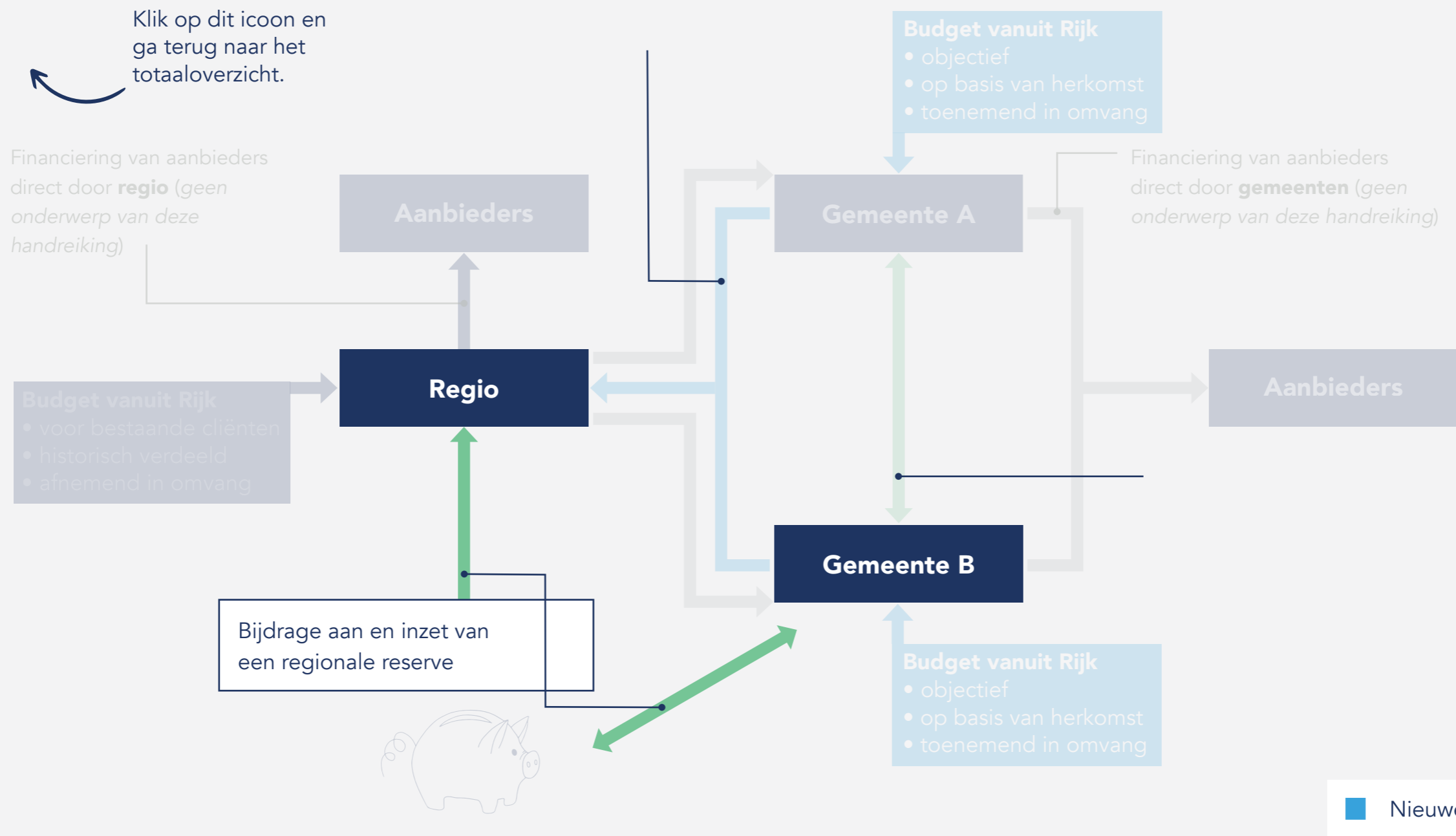
Afspraken bijdrage aan regionale uitgaven voor beschermd wonen

- Welke gemeente/regionale organisatie namens welke regio in welke periode welke taken op het gebied van beschermd wonen uitvoert. Dat de overige gemeenten hiervoor het mandaat verlenen.
- Dat alle gemeenten als gevolg hiervan uit eigen financiële middelen bijdragen aan de uitgaven die voortvloeien uit de uitvoering van deze taken.
- Een beschrijving van hoe de omvang van de middelen bepaald wordt (uitkomst onderdeel A).
- Een beschrijving van de verdeelsleutel die gehanteerd wordt (uitkomst onderdeel B), samen met een beschrijving van de precieze werkwijze (peilmoment, etc.).
- Of er nog een evaluatie plaatsvindt.

Regionale reserve.

Vormgeving en spelregels

Bijdrage aan en inzet van een regionale reserve

Wanneer afspraken maken over een regionale reserve?

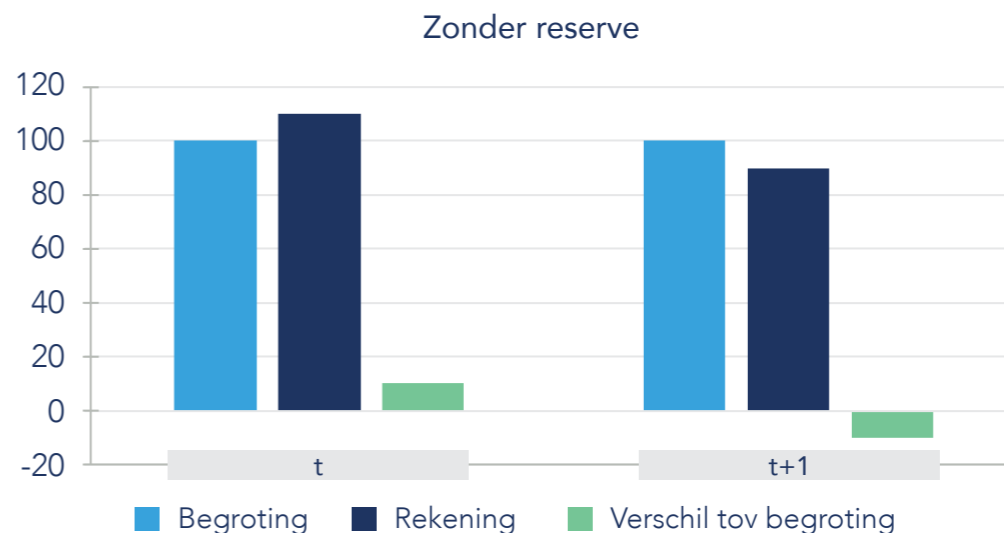
- Wanneer er een bestaand (meerjarig) overschot is, dat aangewend kan worden voor de regio als geheel.
- Wanneer de centrumgemeente of regio de ondersteuning voor alle cliënten (of een groot deel ervan) namens alle gemeenten blijft financieren.

Waarom afspraken maken over een regionale reserve?

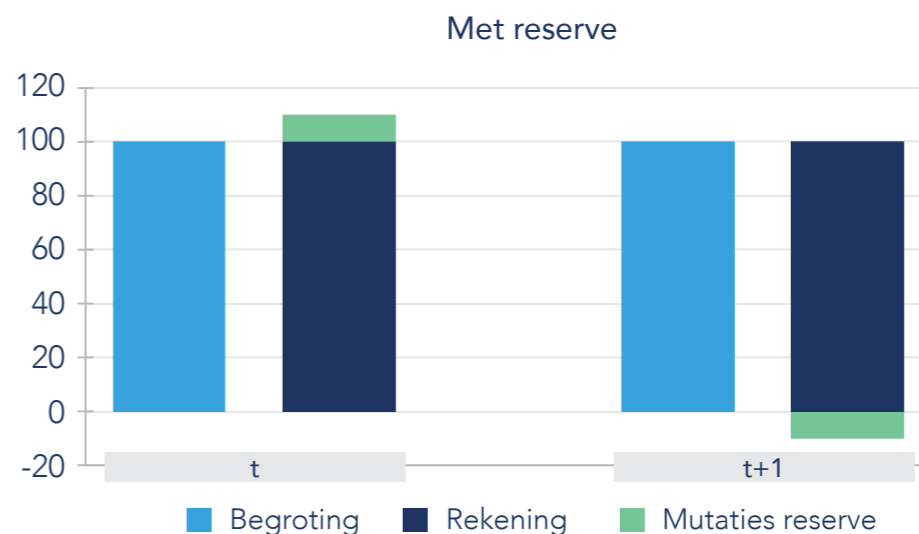
- Ook op regionaal niveau kan er sprake zijn van jaarlijkse schommelingen in uitgaven. Die kun je als regio direct met de individuele gemeenten verrekenen, wanneer je daarvoor een begrotingscyclus ingericht hebt.
- Een aanvullend instrument voor meer stabiele bijdragen vanuit gemeenten kan een regionale reserve zijn (wanneer hiervoor de voorkeur aan wordt gegeven boven egalisatiereserves voor individuele gemeenten).
- Mogelijk bijkomend voordeel is dat (een overschot op) de middelen in deze reserve aangewend kunnen worden voor regionale investeringen ten behoeve van de transformatie.

Hoe werkt een reserve?

Ter illustratie nemen we een hypothetische regio, waarvoor hieronder de begrote en werkelijke uitgaven van de centrumgemeente in twee opeenvolgende jaren weergegeven zijn. In het eerste jaar zijn de uitgaven 10% hoger dan begroot, in de tweede zijn ze 10% lager.

In de afbeelding hieronder wordt gebruik gemaakt van een reserve: in het eerste jaar gaat het verschil met de begroting ten laste van de reserve, in het tweede jaar ten bate ervan. Voor de regiogemeenten is hun bijdrage aan de kosten in beide jaren precies hetzelfde als begroot. Zo weten zij vooraf met meer zekerheid waar ze aan toe zijn.

Waarover moeten gemeenten afspraken maken?

Om tot sluitende afspraken te komen over een bijdrage aan regionale kosten, moeten gemeenten over drie onderwerpen afspraken maken:

Klik op de titels om naar de betreffende afspraak te navigeren

Reikwijdte

Waarvoor is de reserve bedoeld?

Dotatie en onttrekking

In welke gevallen worden middelen aan de reserve toegevoegd dan wel uit onttrokken?

Maximum en minimum

Wordt er een bandbreedte vastgesteld en hoe werkt deze?

Reikwijdte | waarvoor is de reserve bedoeld?

Er zijn verschillende deelonderwerpen waarover uitspraken gedaan moeten worden:

- Is er een **bestaande reserve** voor beschermd wonen vanuit de periode voor de doordecentralisatie van BW? En zo ja, kunnen de middelen opgaan in de op te richten reserve? Hiervoor moet de gemeenteraad van de centrumgemeente toestemming verlenen.
- **Reikwijdte: voorzieningen.** Wordt de reserve alleen gebruikt voor beschermd wonen, of ook andere voorzieningen, bijvoorbeeld de maatschappelijke opvang? Wanneer er verschillende afspraken voor bijvoorbeeld beschermd wonen en de maatschappelijke opvang gelden, wees je er dan van bewust dat dit tot afbakeningsvraagstukken kan leiden.
- **Reikwijdte: BW.** Ook als de reserve voor alleen beschermd wonen gebruikt wordt: waarover gaat het precies? Maak heldere afspraken over de reikwijdte van de voorzieningen (met andere woorden: de definitie van BW) waarvoor overschotten (en tekorten) ten bate van de reserve gaan. Hanteer hiervoor bij voorkeur dezelfde reikwijdte / definitie als voor de verdeelsleutel van middelen.

Dotatie en onttrekking | spelregels voor toevoegingen onttrekking van middelen aan een regionale reserve

Er moeten afspraken gemaakt worden over welke overschotten ten bate van de reserve komen en welke tekorten er ten laste van gaan. Het is in het algemeen handig (en beter uitlegbaar) om de afspraken over dotatie en onttrekking 'symmetrisch' aan elkaar te maken.

- In het geval van overschotten en tekorten op BW bij de centrumgemeente (of een regiogemeente, wanneer die ook een deel van het aanbod direct financiert): welk deel daarvan komt ten bate / gaat ten laste van de reserve?

Is er een deel van overschotten /tekorten dat voor rekening van de financierende gemeente komt?

- o Hoe groter het aandeel van een overschot is dat naar de reserve gaat, hoe groter de buffer voor tegenvallers bovendien kan worden.
- o Een groter aandeel kan bij overschotten gezien worden als een beloning voor de inzet om tot de overschotten te komen. Voor tekorten kan een groter aandeel wel als groter risico gezien worden door de (centrum)gemeente(n).
- o Een groter aandeel kan ook als onvoldoende prikkel tot 'goed gedrag' gezien worden.

Maximum en minimum | wat als de tekorten of overschotten te groot zijn?

Wordt er een maximum en minimum omvang voor de reserve gehanteerd? En zo ja, hoe luiden deze?

- Hoe lager het minimum is, hoe minder de reserve in staat is om (grote) schommelingen op te kunnen vangen.
- Tegelijkertijd: een reserve die alsmaar in omvang toeneemt, schiet zijn doel voorbij.
- Het is veelal handig om een minimum en maximum als percentage van de gezamenlijke inkomsten vanuit het Rijk, of van de uitgaven te formuleren. Denk aan 0%-5% voor het minimum en 5% tot 10% voor het maximum. Voordeel van een omvang definiëren ten opzichte van de inkomsten, is dat deze voorspelbaarder zijn dan de uitgaven.

Wat gebeurt er met het regionale overschot bij het bereiken van het minimum / maximum?

- In het geval van het bereiken van het minimum, kan de reserve aangevuld worden door de gemeenten, of kan het gesprek gevoerd worden over een taakstelling op de uitgaven. In dit eerste geval is de vervolgvraag: volgens welke verdeelsleutel? Hierbij kan dezelfde verdeelsleutel gehanteerd worden als voor de bijdrage aan de regionale uitgaven ([zie het vorige hoofdstuk](#)).
- Overschotten boven het maximum kunnen geïnvesteerd worden in het voorzieningenaanbod, in het bijzonder de transformatie daarvan. In dat geval moeten er wel scherpe voorwaarden of een proces geformuleerd worden over hoe die investering in zijn werk gaat. Alternatief is om dit aan alle gemeenten in de regio uit te keren via dezelfde verdeelsleutel als die gehanteerd wordt voor het bereiken van het minimum.
- Een combinatie van beide bovenstaande opties is daarom ook mogelijk, bijvoorbeeld door de omvang van de investeringen in het voorzieningenaanbod te maximeren. Boven dit maximum komen de middelen direct ten bate van de gemeenten in de regio.

Checklist concrete formulering voor de afspraken

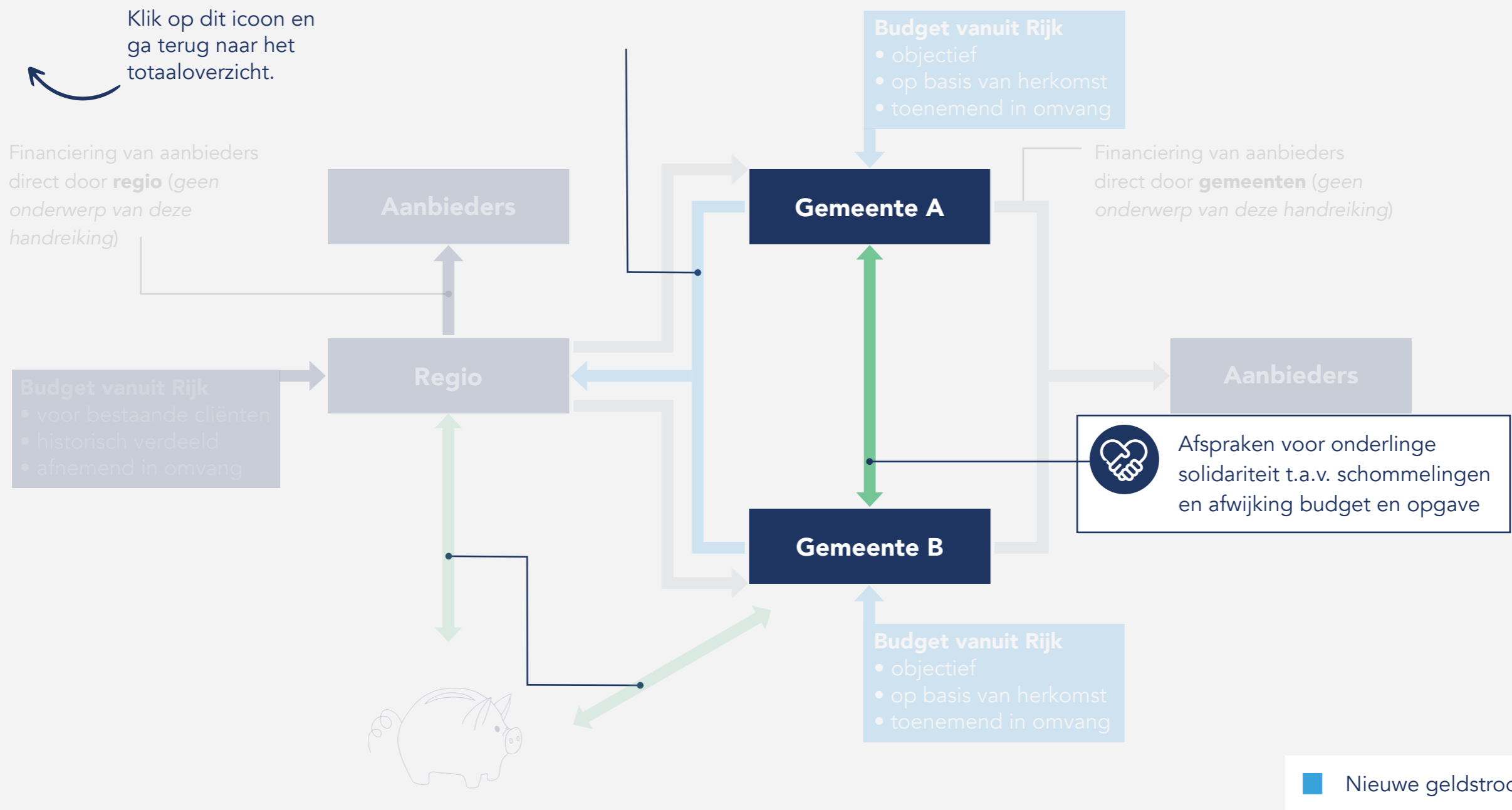
Wanneer de gemeenten deze regionale afspraken vastleggen, kan hiervoor onderstaande checklist gehanteerd worden.

Regionale reserve

- Waarom er gebruik gemaakt wordt van een regionale reserve (bijvoorbeeld voor de stabiliteit van uitgaven) en wie deze reserve beheert (centrumgemeente of aparte regionale organisatie).
- Een beschrijving van de reikwijdte van de reserve: voor de overschotten en tekorten van welke voorzieningen is deze bedoeld?
- Of er sprake is van een bestaande regionale reserve / overschot is dat (voor een deel) hierin op zal gaan.
- Welk aandeel van de overschotten en tekorten bij de deelnemende gemeenten die binnen de reikwijdte van de reserve vallen ten bate / laste van deze reserve zullen komen.
- Of er een minimum omvang van de reserve is en zo ja, hoe dit bepaald wordt. Bijvoorbeeld een bepaald percentage van de totale inkomsten vanuit het Rijk of uitgaven door de regio. Beschrijving van het gevolg wanneer de reserve onder deze omvang komt.
- Evenzo of er een maximum omvang gehanteerd wordt, hoe deze eruit ziet en wat de gevolgen zijn als de omvang van de reserve dit maximum overstijgt.

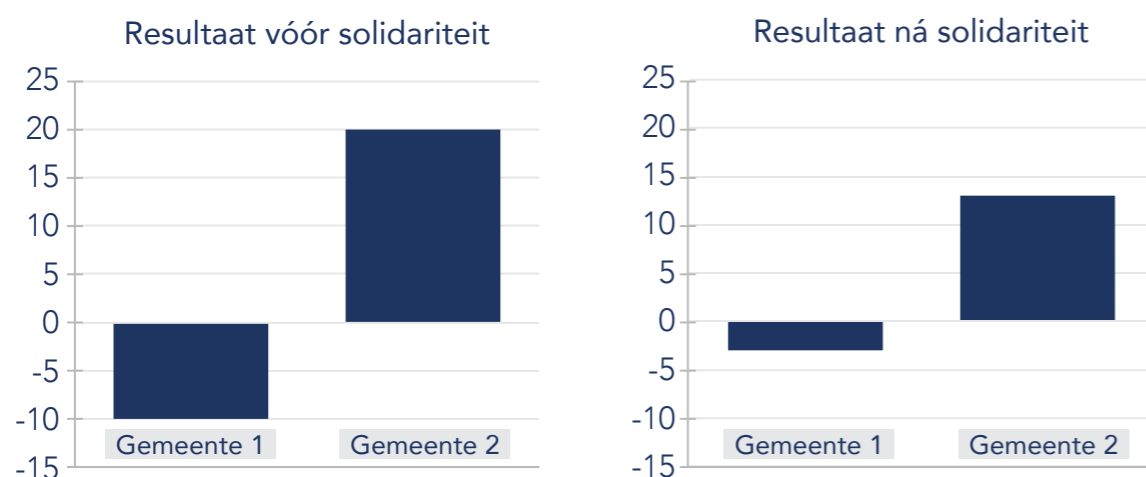
Onderlinge solidariteit.
Hoe kunnen gemeenten
elkaars financiële risico's
verkleinen?

Solidariteitsafspraken

Hoe werken solidariteitsafspraken?

Met solidariteitsafspraken bedoelen we dat gemeenten in bepaalde gevallen middelen met elkaar uitwisselen, om zo hun eigen en elkaars financiële risico's kleiner te maken. In de afbeelding hieronder hebben we een versimpeld voorbeeld hiervan weergegeven.

Zoals het voorbeeld laat zien, hoeft het hanteren van solidariteitsafspraken niet te betekenen dat alle overschotten of tekorten gecompenseerd hoeven worden. Gedeeltelijk compenseren is ook een optie.

N.B. We hanteren de notie 'tekort' steeds voor de situatie waarin de uitgaven op beschermd wonen hoger zijn dan de inkomsten. Het omgekeerde geldt voor een overschot. We hebben het dus niet over het verschil tussen begroting en resultaat.

Wanneer solidariteitsafspraken?

- Solidariteitsafspraken hebben de meeste meerwaarde wanneer er sprake is van omvangrijke financiële risico's.
- Dit is in het bijzonder het geval wanneer de individuele gemeenten ondersteuning financieren én wanneer de regio één of meer kleine(re) gemeenten kent.

Waarom solidariteitsafspraken?

De te ontvangen budgetten (objectief en resterend historisch) hebben betrekking op de toekomst. Zij zijn noodzakelijkerwijs tot stand gekomen op basis van (onderbouwde) inschattingen.

Dat maakt dat ze in de praktijk af kunnen wijken van de feitelijke uitgaven van gemeenten. Dit kan verschillende redenen hebben:

1. Er is een structureel overschot of tekort op het historisch budget:
2. Bestaande cliënten stromen sneller of minder snel uit dan verwacht. De centrumgemeente krijgt middelen voor cliënten die er niet meer zijn, of andersom.
3. De objectieve verdeling strookt niet met de feitelijke 'structurele' opgaven van gemeenten.
4. Met name bij kleine gemeenten kunnen zich jaarlijkse schommelingen voordoen in het aantal cliënten dat gebruik maakt van BW. Omdat de uitgaven voor ondersteuning per persoon hoog kunnen zijn, kunnen de uitgaven van kleine gemeenten van jaar op jaar flink verschillen.

Deze afwijkingen kunnen financiële risico's voor gemeenten betekenen. Daarbij is het a priori onbekend wat de omvang van de risico's is en bij wie ze zich voor gaan doen. In dat licht kan het wenselijk zijn om afspraken over onderlinge solidariteit te maken.

Waarover moeten gemeenten afspraken maken?

Zoals eerder geschetst hebben gemeenten met verschillende onzekerheden te maken. In principe kunnen al deze redenen voor afwijkingen van de uitgaven ten opzichte van de inkomsten aanleiding zijn voor solidariteit. Het gaat immers steeds om situaties die met onzekerheid en dus risico's gepaard gaan die voortkomen uit hoe het stelsel georganiseerd is. Solidariteit is echter niet vanzelfsprekend. Het zorgt immers voor afhankelijkheden van andere gemeenten, en zeker in gemeenten met een overschot zal dit vragen oproepen. Het moet dus op een goed doordachte en goed uit te leggen manier gebeuren. Voor duurzame solidariteitsafspraken helpt het als de risico's symmetrisch zijn: het maken van afspraken is kansrijker als alle gemeenten er iets bij te winnen hebben. Vervolgens kunnen de afspraken op veel verschillende manieren vormgegeven worden. We beperken ons hier tot afspraken die van toepassing zijn op de uitgaven van één jaar , en identificeren zes ontwerpkeuzes met verschillende opties.

Er zijn in de kern zes verschillende ontwerpkeuzes

Keuze 1: Baseline	Keuze 2	Keuze 3: Aftopping	Keuze 4	Keuze 5	Keuze 6: Prikkelwerking
Omvang verrekeningen worden bepaald door:	Omgang met uitvoeringskosten	Is de bijdrage maximaal het overschot?	Aanvullende gewichten per gemeente nodig voor rechtvaardige verdeling van overschotten / tekorten?	Corrigeren voor beleidskeuzes?	Prikkelwerking: welk aandeel van overschotten en tekorten is voor eigen rekening?
Optie 1 verschil tussen uitgaven en inkomsten	Optie 1 feitelijke uitgaven	Optie 1 nee	Optie 1 nee	Optie 1 nee	Parameter: 0%-100%
Optie 2 verschil tussen uitgaven en regionaal gemiddelde van uitgaven	Optie 2 opslagpercentage	Optie 2 ja	Optie 2 ja	Optie 2 ja	

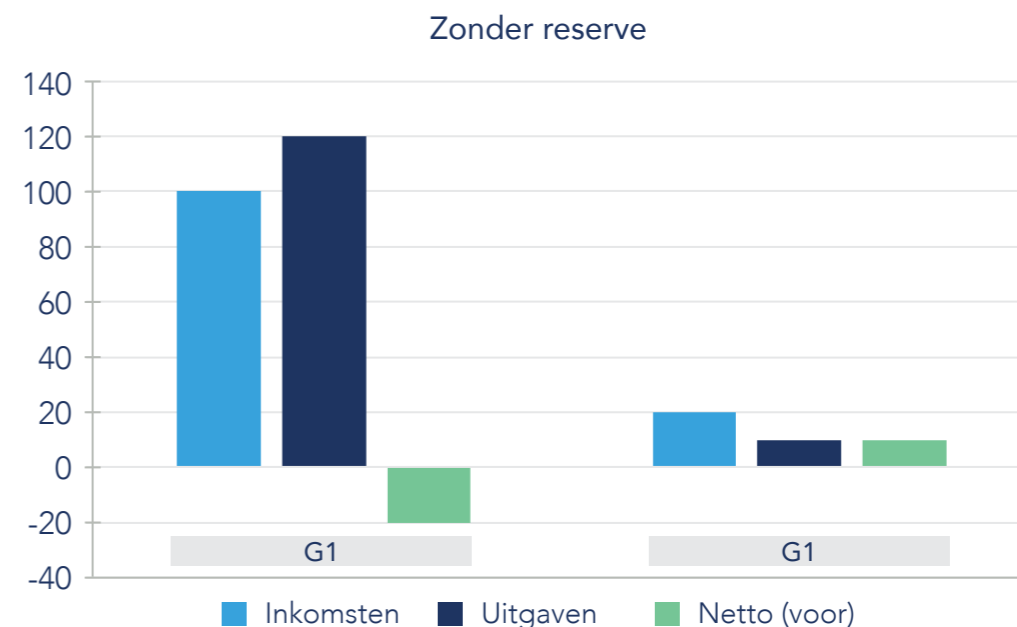

Inzicht in de verschillen aan de hand van een hypothetische regio

We illustreren de verschillen tussen de opties van een ontwerpkeuze steeds aan de hand van een hypothetische regio. Voor ontwerpkeuze 1 kent deze regio twee gemeenten: een grotere (G1) en een kleinere (G2). De kleinere heeft een (relatief gezien) fors overschot. De grotere een tekort. Hun inkomsten en uitgaven zijn hieronder weergegeven.

	Inkomsten	Uitgaven	Resultaat (abs)	Resultaat (%)
G1	100	120	-20	-20%
G2	20	10	10	+50%
Regio	120	130	-10	-8,33%
Overschot			10	
Tekort			-20	

Deze uitkomsten zijn hieronder gevisualiseerd.

Ontwerpkeuze 1: baseline illustratie van de verschillen

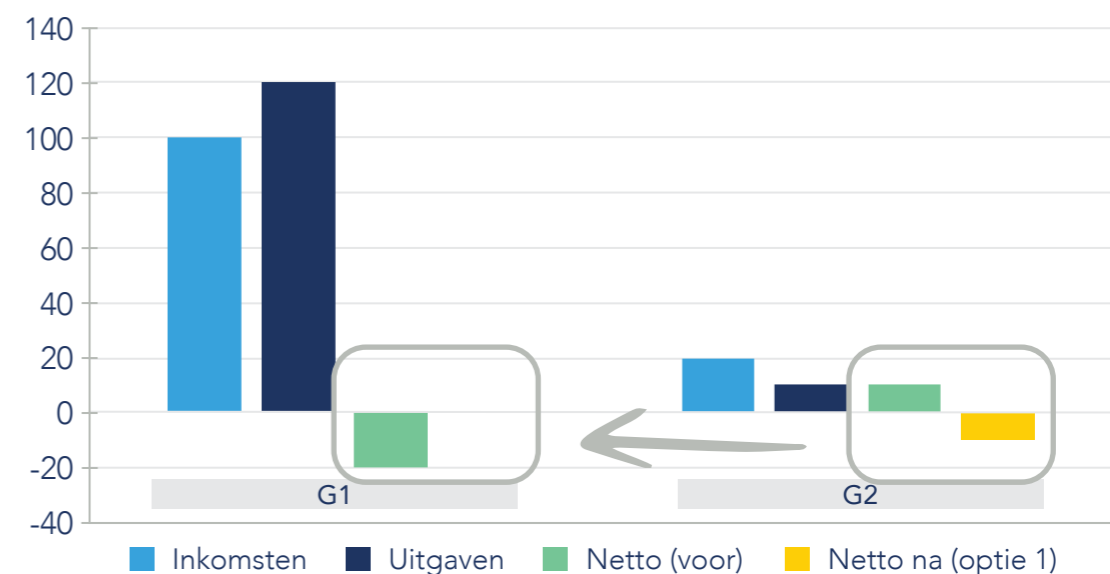
Voor de eerste ontwerpkeuze zijn er twee opties

Optie 1: Hier kijken we naar verschillen tussen inkomsten en uitgaven. Het overschot van 10 mio en tekort van 20 mio zijn leidend.

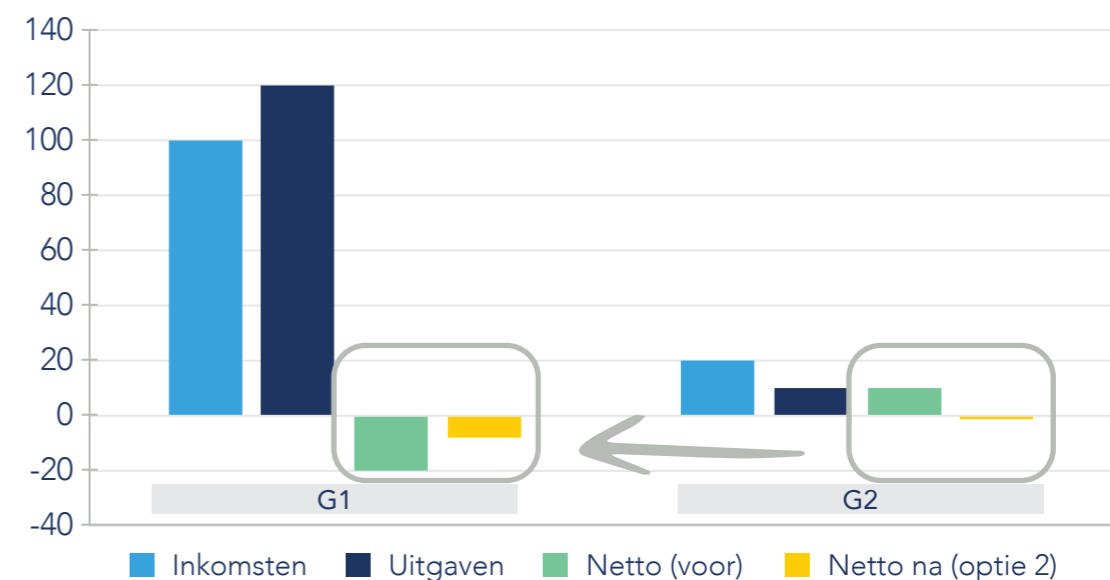
Optie 2: Hier kijken we naar het verschil met het regionale gemiddelde (-8,33% tekort). Dan is het resultaat van G1 een tekort van 11,7 mio en heeft G2 een resultaat van 11,7 mio.

Het resultaat van volledige verrekening van de tekorten respectievelijk verschillen, is hiernaast weergegeven. Bij beide opties slaat het overschot van G2 om in een tekort. Bij optie 1 wordt het hele tekort van G1 gedekt, bij optie 2 slechts een deel.

Inkomsten, uitgaven en resultaten: optie 1

Inkomsten, uitgaven en resultaten: optie 2

Ontwerpkeuze 1: baseline

voor- en nadelen van beide opties

	Optie 1: uitgaven vs inkomsten	Optie 2: uitgaven vs het regionale gemiddelde
Uitleg	 Deze optie is intuïtiever en daarmee ook makkelijker uit te leggen.	 Deze optie is minder intuïtief en daarom moeilijker uit te leggen.
Mogelijke onwenselijke gevolgen	 De mogelijke onwenselijke gevolgen van deze optie kunnen makkelijker opgelost worden (zie volgende keuze).	 De mogelijke onwenselijke gevolgen van deze optie kunnen moeilijker opgelost worden (zie ontwerpkeuze 3)
Toepassing	 Randvoorwaarde om deze optie toe te passen, is dat de reikwijdte van de uitgaven precies dezelfde moet zijn als van de inkomsten. Uitvoeringskosten moeten daarom meegenomen worden (zie ontwerpkeus 2), maar ook de uitgaven voor tussenvormen (die zijn immers onderdeel van het budget).	 Randvoorwaarde om deze optie toe te passen, is slechts dat alle gemeenten precies dezelfde afbakening hanteren voor hun uitgaven, maar welke afbakening dat is, maakt vervolgens niet uit. Dat maakt deze optie iets flexibeler.

Ontwerpkeuze 2: omvang met uitvoeringskosten

voor- en nadelen van beide opties

Wanneer inkomsten en uitgaven met elkaar vergeleken moeten worden (optie 1 van ontwerpkeuze 1), moeten alle uitgaven meegenomen worden waarvoor de inkomsten bedoeld zijn, dus ook de uitvoeringskosten. Die zijn alleen niet altijd makkelijk precies te

bepalen: beleids- en toegangsmedewerkers kunnen bijvoorbeeld een deel van hun tijd aan BW besteden en een deel aan overige Wmo-voorzieningen. Hoe reken je dat mee? Dit zou een arbeidsintensieve exercitie worden. Een alternatief is om een vaste opslag te hanteren, bijvoorbeeld het huidige aandeel van de uitvoeringskosten van de centrumgemeente op de totale uitgaven. Zo hoef je maar éénmaal de uitvoeringskosten van één gemeente te bepalen.

	Optie 1	Optie 2
Werkelijkheid	 Doet meer recht aan de werkelijkheid en kan daarmee als rechtvaardiger gezien worden.	 Doet minder recht aan de werkelijkheid en kan daarmee als minder rechtvaardiger gezien worden.
Uitvoerbaar	 Is een stuk minder goed uitvoerbaar dan optie 2.	 Is een stuk beter uitvoerbaar dan optie 1.

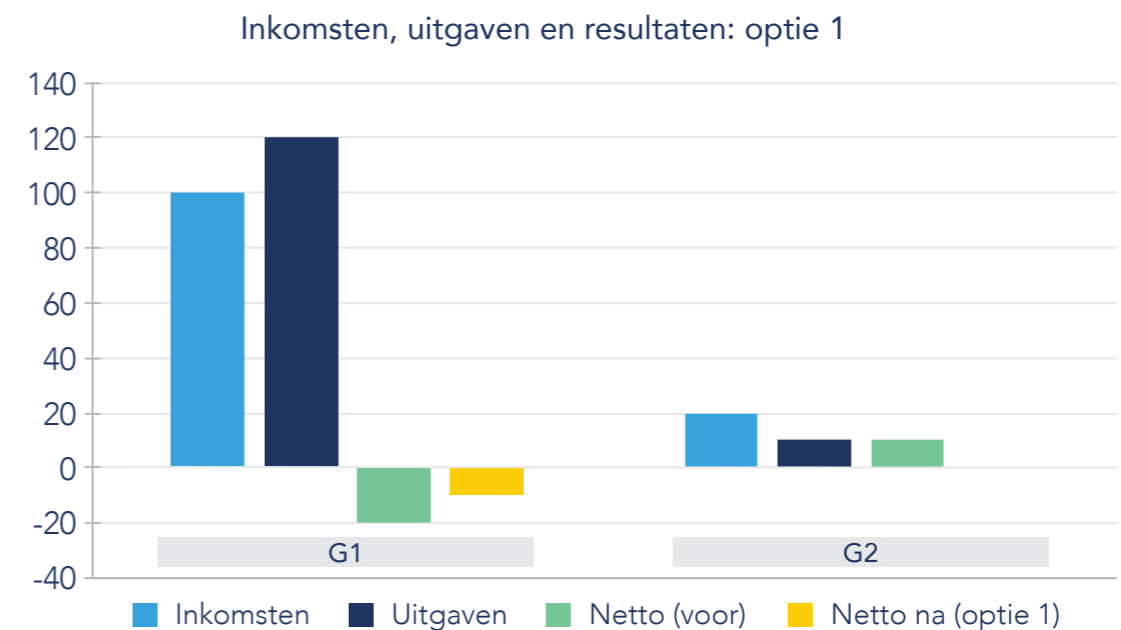
Ontwerpkeuze 3: aftopping

illustratie van de verschillen

Zoals de vorige voorbeelden laten zien, kan het voorkomen dat een gemeente met een klein overschot zoveel moet bijdragen aan de solidariteit dat er netto een tekort overblijft. Als dit onwenselijk is, kan een regio kiezen voor 'aftopping'.

Dit betekent dat de bijdrage van een gemeente als gevolg van solidariteit nooit groter mag worden dan haar eigen overschot. Een overschot kan dus nooit een tekort worden. Idem mag een tekort ook nooit groter worden door de afspraken.

Toppen we in het eerdere voorbeeld af (optie 1), dan worden de verrekeringen voor beide opties van keuze 1 precies hetzelfde: G2 draagt slechts haar overschot (10 mio) bij aan het tekort van G1. Dit is in de afbeelding rechts weergegeven.

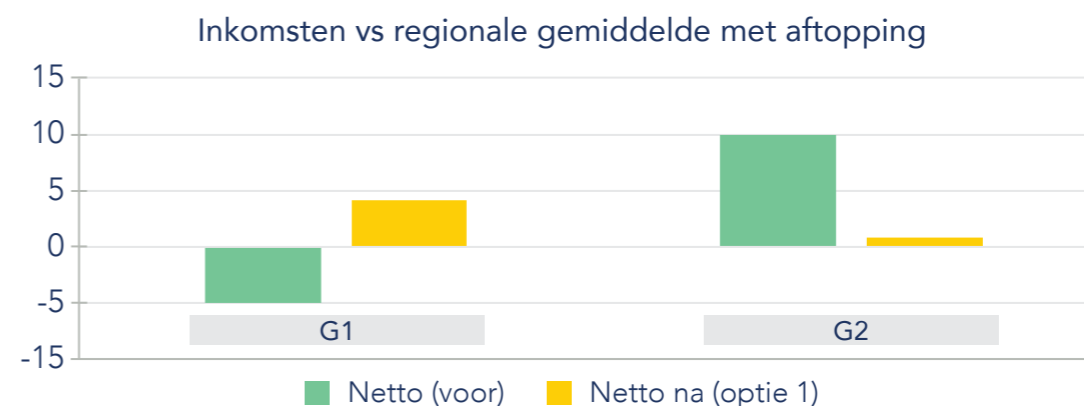
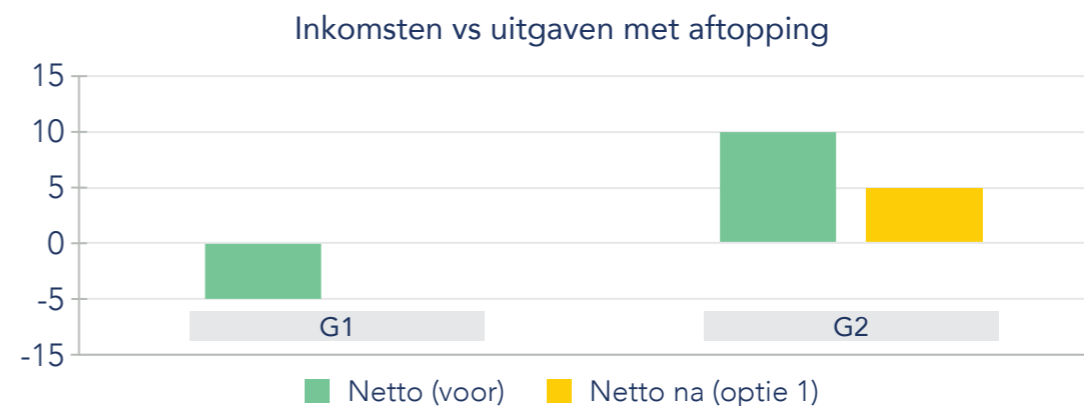

Ontwerpkeuze 3: aftopping

illustratie van de verschillen

Verschillen tussen beide opties van keuze 1 (uitgaven vs inkomsten tegenover uitgaven vs het regionale gemiddelde) treden pas op wanneer het totale tekort kleiner is dan het totale overschot. Ter illustratie hiervan nemen we dezelfde regio, maar met een kleiner tekort voor G1, zie de tabel hieronder. In de afbeeldingen hiernaast zijn ditmaal alleen de resultaten voor en na verrekening weergegeven (dus exclusief inkomsten en uitgaven).

	Inkomsten	Uitgaven	Resultaat (abs)	Resultaat (%)
G1	100	105	-5	-5%
G2	20	10	10	+50%
Regio	120	115	+5	-4,17%
Overschot			10	
Tekort			-5	

Merk op dat bij optie 2 van keuze 1 (onderste afbeelding) het overschot van de tekortgemeente na verrekening groter is dan van de overschotgemeente. Hieraan is niet makkelijk tegemoet te komen (zie de voor- en nadelen van de opties bij keuze 1).

Ontwerpkeuze 3: aftopping

voor- en nadelen van beide opties

	Optie 1: niet aftoppen	Optie 2: wel aftoppen
Uitleg	 Dit leidt tot enigszins eenvoudiger en makkelijker uit te leggen afspraken.	 Dit leidt tot enigszins verfijnder en daarmee moeilijker uit te leggen afspraken.
Solidariteit	 Het kan tot effecten leiden die de solidariteit ondergraven, zoals overschotten die omslaan in tekorten, etc.	 Ongewenste effecten die de solidariteit kunnen ondergraven, worden hiermee voorkomen.

Ontwerpkeuze 4: aanvullende gewichten

illustratie van de verschillen

Een nadeel van het implementeren van de ontwerpkeuzes tot nu toe is dat de bijdrage van een gemeente slechts bepaald wordt door de absolute omvang van het overschot op beschermd wonen, terwijl dat ook onrechtvaardig kan voelen voor sommigen.

We breiden de hypothetische situatie ter illustratie hiervoor uit naar drie gemeenten. Eén daarvan is relatief klein en heeft een tekort van 5 mio. Beide andere gemeenten hebben een overschot van 5 mio. Eén van deze gemeenten ('2') is echter groot (in termen van inkomsten), de ander ('3') is klein.

De situatie staat in de tabel hieronder uitgewerkt

Gemeente	Inkomsten	Uitgaven	Netto (voor solidariteit)	Aandeel in overschot	Aandeel in tekort	Gewicht (o.b.v. inkomsten)
G1	20	25	-5	0%	100%	20%
G2	60	55	5	50%	0%	60%
G3	20	15	5	50%	0%	20%

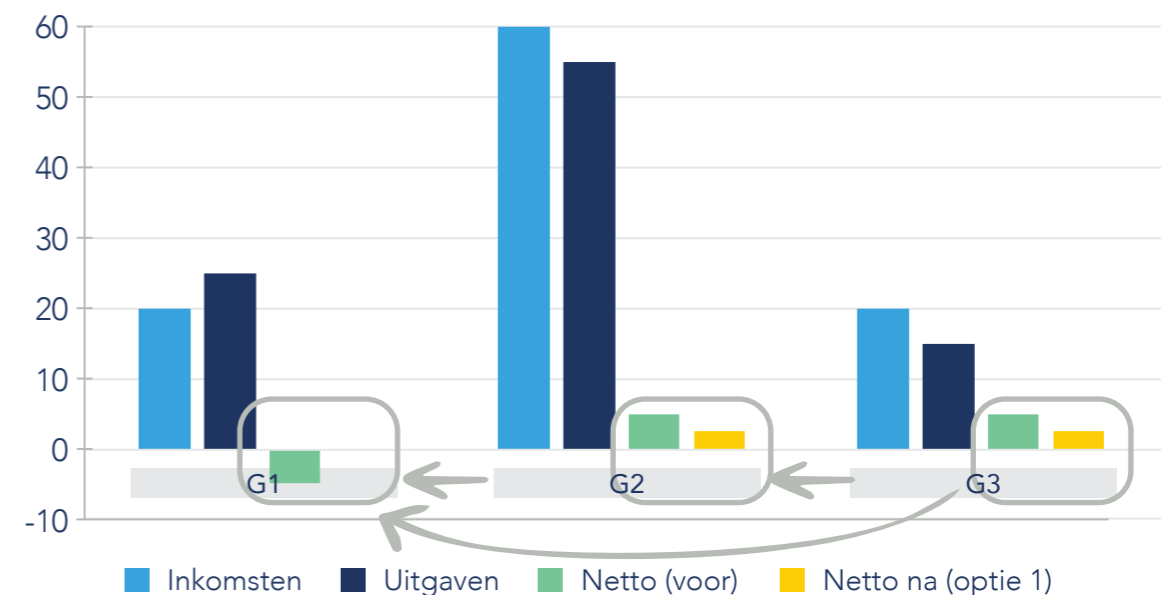
Ontwerpkeuze 4: aanvullende gewichten

illustratie van de verschillen

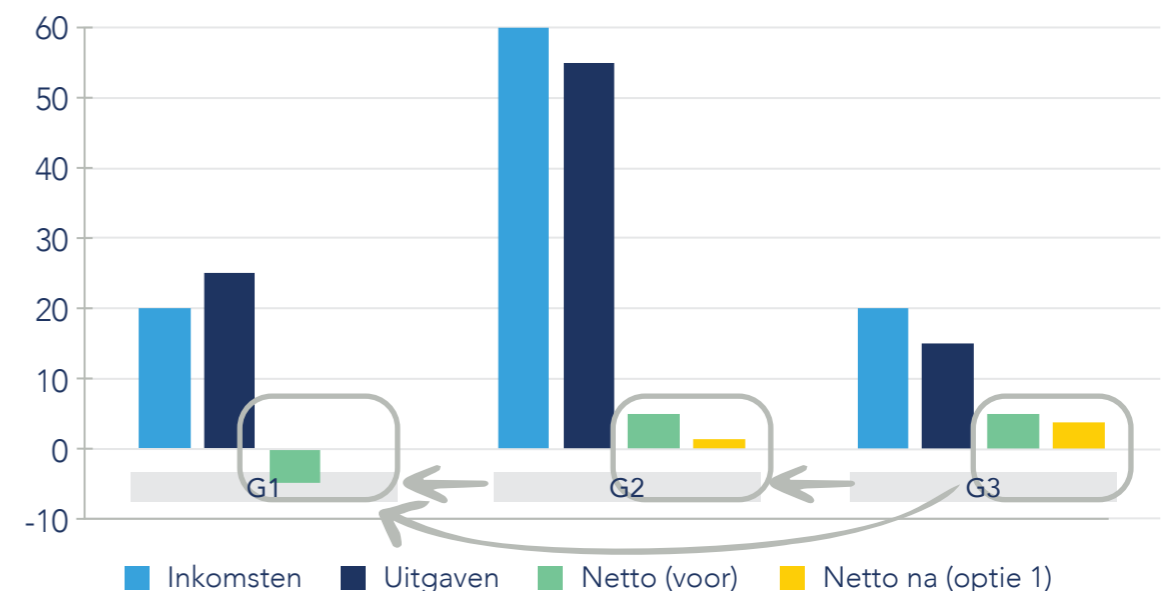
Optie 1: zonder aanvullende gewichten dragen beide gemeenten in dezelfde mate bij aan het tekort van G1. Dit kan als rechtvaardig gezien worden; hun overschot is immers ook even groot. Deze situatie is in de afbeelding hieronder weergegeven (waarbij we optie 1 van keuze 1 hanteren).

Optie 2: met aanvullende gewichten (hier gewogen naar inkomsten), draagt G2 meer bij aan het tekort van G1, dan G3. Dit kan als rechtvaardig gezien worden, omdat G2 groter is en een hetzelfde bedrag op haar totale exploitatie een kleinere impact heeft dan voor G3. Deze situatie is in de afbeelding hieronder weergegeven.

Inkomsten vs uitgaven, geen aanvullend gewicht

Inkomsten vs uitgaven, gewogen met inkomsten

Ontwerpkeuze 4: aanvullende gewichten

voor- en nadelen van beide opties

	Optie 1: niet hanteren van aanvullende gewichten	Optie 2: wel hanteren van aanvullende gewichten
Overschot	 Dit kan als rechtvaardig gezien worden: twee gemeenten met hetzelfde overschot dragen zo evenveel bij aan de tekorten van andere gemeenten.	 Dit kan evenzogoed als onrechtvaardig gezien worden: twee gemeenten met hetzelfde overschot dragen evenveel bij aan de tekorten van andere gemeenten.
Uitleg	 De afspraken (en implementatie ervan) zijn eenvoudiger en daarmee beter uit te leggen.	 De afspraken (en implementatie ervan) zijn complexer en daarmee moeilijker uit te leggen.
Bijdrage	 Dit kan evenzogoed als onrechtvaardig gezien worden: voor een grotere gemeente heeft dezelfde bijdrage een kleinere impact dan voor een kleinere gemeente.	 Dit kan als rechtvaardig gezien worden: voor een grotere gemeente heeft dezelfde bijdrage een kleinere impact dan voor een kleinere gemeente. Introduceren van een gewicht kan hieraan tegemoet komen.

Ontwerpkeuze 5: correctie voor gevolgen beleidskeuzes

overwegingen

Solidariteit veronderstelt dat overschotten en tekorten buiten de invloed van gemeenten liggen (zie ook 'waarom solidariteitsafspraken' hierboven). Dat hoeft niet altijd zo te zijn. Een gemeente kan hogere uitgaven voor beschermd wonen hebben dan zou kunnen of moeten, omdat zij nagelaten heeft om te transformeren of in te zetten op preventie. Wanneer deze hogere uitgaven bijdragen aan een tekort, dan dragen andere gemeenten de lasten van keuzes van deze gemeente. Dat zijn mogelijk gemeenten die wel de 'juiste' keuzes gemaakt hebben. Dit kan een onwenselijke uitkomst zijn en het draagvlak voor en duurzaamheid van de afspraken ondergraven.

Het is in principe mogelijk om hieraan tegemoet te komen door financiële gevolgen van keuzes te verrekenen, voorafgaand aan toepassing van de afspraken. Voor een gemeente met hogere uitgaven als gevolg van keuzes, kan met het bedrag gerekend worden dat zou gelden wanneer deze keuzes niet gemaakt zouden zijn. Dit leidt tot 'rechtvaardiger' afspraken.

Het is praktisch gezien echter enorm lastig om te bepalen wat de kosten zouden zijn geweest voor een gemeente, wanneer zij ander beleid of uitvoering gehanteerd had. Hoe stel je dit vervolgens op een zuivere manier vast, in de wetenschap dat

alle gemeenten er een belang bij hebben? Het maakt het ook een tijdrovende activiteit.

Dit maakt het niet voor de hand liggen om te corrigeren voor beleidskeuzes.

Om aan de achterliggende behoefte tegemoet te komen, zijn er ook andere mogelijkheden. Daarbij moet in de eerste plaats opgemerkt worden dat van het niet volledig meenemen van de tekorten/overschotten in de afspraken (volgende ontwerpkeuze) al een prikkel uitgaat die de juiste kant op werkt. Een deel van een tekort van een gemeente is dan immers voor rekening van die gemeente zelf.

Een alternatieve of aanvullende maatregel ligt in het maken van onderlinge procesafspraken. Gemeenten vormen zich daarin een gedeeld beeld van hoe het voorzieningslandschap er (kwalitatief en kwantitatief) uit zou moeten zien en spreken elkaar erop aan wanneer dit in één of meer gemeenten ondermaats zou blijken. Deze benadering vraagt wel iets van hoe de regionale governance vormgegeven moet worden. Er moeten immers voldoende momenten en een platform zijn om met elkaar hierover op het juiste niveau het gesprek te voeren.

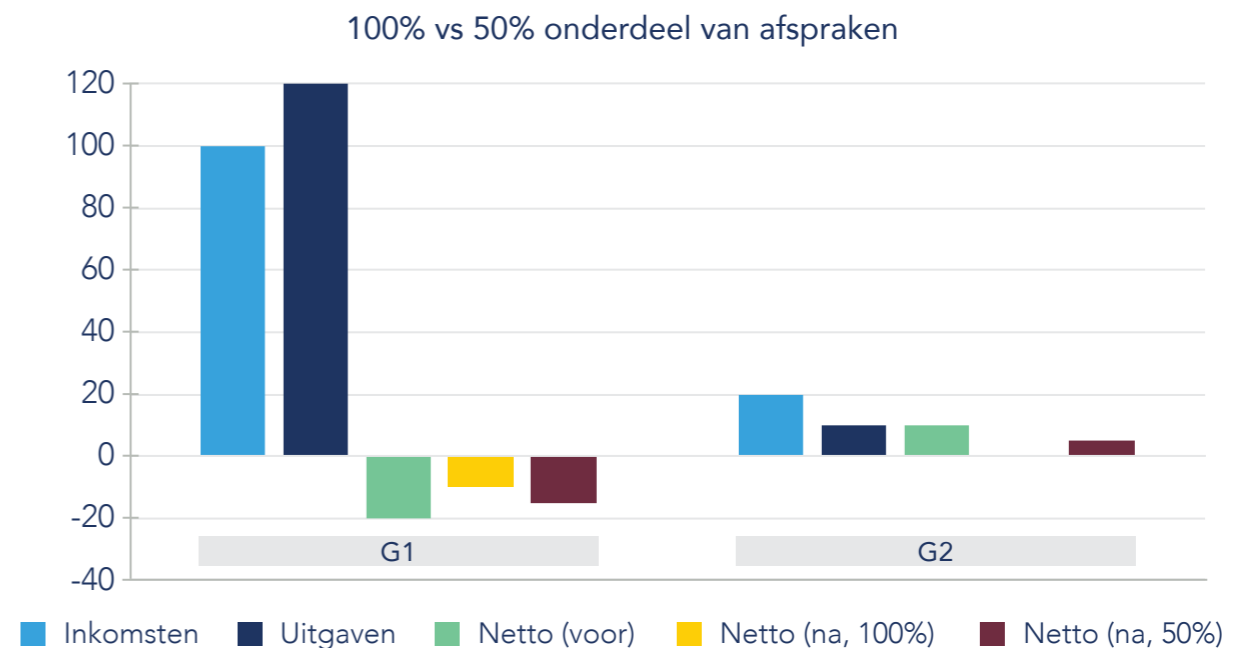
Ontwerpkeuze 6: prikkelwerking

voorbeeld ter illustratie

Het is erg lastig aantoonbaar of overschotten en tekorten deels veroorzaakt worden door de gemeenten zelf. Toch kan er bij het volledig meenemen ervan in de solidariteitsafspraken een prikkel uitgaan voor afwentelgedrag: een gemeente maakt een bepaalde moeilijke keuze misschien niet, omdat zij erop vertrouwt dat negatieve gevolgen hiervan niet voor eigen rekening zijn.

Er kan daarom voor gekozen worden om slechts een deel van de overschotten en tekorten onderdeel van de afspraken te maken. Daarmee moet een balans gevonden worden tussen het verkleinen van de risico's (buiten de invloed van gemeenten) en het voorkomen van een prikkel op afwentelgedrag (binnen hun invloed).

In de afbeelding hiernaast is weergegeven hoe dit uitpakt wanneer een percentage van 100% dan wel 50% gehanteerd wordt.

Ontwerpkeuze 6: prikkelwerking

voor- en nadelen

De centrale vraag is welk percentage hierbij gehanteerd wordt – en of dit percentage in de loop van de tijd verandert. Omdat er veel verschillende percentages mogelijk zijn, schetsen we de voor- en nadelen van een groter of kleiner percentage dat overschotten en tekorten die onderdeel zijn van de afspraken.

Een groter percentage van tekorten / overschotten dat onderdeel is van de afspraken

+ **Rechtvaardigheid:** wanneer de middelen van een gemeente structureel achter zouden blijven bij de omvang van haar opgave – omdat het verdeelmodel daar (nog) niet voldoende aan tegemoet komt – zal de betreffende gemeente buiten haar schuld met tekorten geconfronteerd worden. Een groter aandeel van de tekorten / overschotten die onderdeel zijn van de afspraken, is daarmee rechtvaardiger.

– **Onrechtvaardigheid:** Hoe groter het aandeel is dat onderdeel is van de afspraken, hoe groter de prikkel is op afwentelgedrag richting andere gemeenten, dus hoe minder rechtvaardig.

– **Duurzaamheid:** wanneer de overschotten en tekorten aanzienlijk zijn en zich bovendien elk jaar bij dezelfde gemeenten voordoen, kan dit op termijn het draagvlak voor de afspraken verkleinen. In dat geval is de duurzaamheid van de afspraken in het geding.

+ **Duurzaamheid:** wanneer één of enkele gemeenten een (groot) structureel tekort zouden hebben en dit tekort in hoge mate onderdeel is van de afspraken, dan komt bij een groter percentage de financiële duurzaamheid van de betreffende gemeente(n) minder in het geding.

+ **Vergelijkbaarheid:** hoe groter het aandeel van de overschotten / tekorten dat onderdeel van de afspraken is, hoe meer de uitgaven per gemeente over de hele regio hetzelfde zijn en hoe kleiner de individuele schommelingen. In het bijzonder: wanneer de volledige tekorten en overschotten onderdeel van de afspraken zijn, is er alleen nog maar sprake van schommelingen op regionaal niveau. Deze zijn altijd kleiner dan op lokaal niveau. Een groter percentage leidt daarom tot meer stabiele uitgaven.

Een kleiner percentage van tekorten / overschotten dat onderdeel is van de afspraken

Dit is steeds het omgekeerde van de voor- en nadelen die hiervoor beschreven zijn.

Naar een ontwerp voor solidariteitsafspraken

In het voorgaande hebben we de primaire overwegingen bij en uitkomsten van elk van de ontwerpkeuzes weergegeven. Op basis hiervan kunnen keuzes op elk ervan gemaakt worden. Dit leidt tot een ontwerp voor de afspraken.

Het is tot slot nog nodig om:

- Een precies procedé af te spreken voor toepassing van de afspraken: op welk moment worden de afspraken toegepast, wordt er geëvalueerd en zo ja, wanneer? Etcetera.
- Een rekenmodel ontwerpen om de afspraken te vertalen naar concrete uitkomsten.

Checklist concrete formulering voor de afspraken

Wanneer de gemeenten deze regionale afspraken vastleggen, kan onderstaande checklist gehanteerd worden.

Afspraken over regionale solidariteit

- Specificeren waarmee je de uitgaven van gemeenten vergelijkt, als basis voor de solidariteitsafspraken: met de inkomsten of de gemiddelde uitgaven van de regio.
- In dat eerste geval: hoe er met de uitvoeringskosten omgegaan wordt.
- Of er gekozen wordt om een aftopping te hanteren (overschotten kunnen geen tekorten worden, tekorten kunnen geen overschotten worden en tekorten kunnen niet groter worden als gevolg van solidariteitsafspraken).
- Of er aanvullende gewichten aan gemeenten toegekend worden om aan onderlinge verschillen in omvang tegemoet te komen en zo ja, welke.
- Of er wordt gecorrigeerd voor de gevolgen van beleidskeuzes en zo ja, hoe.
- Welk percentage van de tekorten en overschotten onderdeel is van de afspraken.
- Wat de precieze werkwijze is.

Klik op dit icoon om terug te
keren naar deze inhoudsopgave

Tot slot

Enkele aandachtspunten tot besluit

- De thema's in deze handreiking zijn van financiële en technische aard. Tegelijkertijd zijn ze onlosmakelijk verbonden met de regionale visie op beschermd wonen en de benodigde transformatie daarin en met de manier waarop de regiogemeenten met elkaar samen willen (blijven) werken. Hoewel het dus oogt als een technisch vraagstuk, is het dat zeker niet.
- Dat vraagt iets van het proces van de totstandkoming van de afspraken, bijvoorbeeld dat een gezamenlijk gesprek tussen meer inhoudelijk en meer financieel onderlegde medewerkers nodig is.
- Bovenal betekent het dat het niet alleen een ambtelijke aangelegenheid is: voor alle onderwerpen in deze handreiking geldt dat er een bestuurlijk gesprek gevoerd moet worden. Maar voor al deze onderwerpen geldt ook dat het budget van de raden erop van toepassing is en zij daarom goed meegenomen moeten worden in de afspraken en de overwegingen erachter.
- Deze handreiking poogt zo concreet en volledig mogelijk te zijn, zodat regiogemeenten gezamenlijk tot resultaten kunnen komen. Wanneer desondanks bij één of meer van de thema's of bij bovenstaande ondersteuning benodigd is, kan hiervoor het Transitieteam Beschermd Thuis benaderd worden.

Succes!